

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
EFFECTUADA ALS CARRERS DEL VEGUER, 1-3,
BAIXADA DE LA LLIBRETERIA, 7-9,
PLAÇA DE L'ÀNGEL, 1-3.
(BARCELONA, BARCELONÈS).

Data de la intervenció: 16-31 de març de 2005.

12-29 d'abril de 2005.

Codi MHCB: 34105

Laura Arias del Real

Barcelona, novembre de 2007

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1 FITXA TÉCNICA	4
2. SITUACIÓ DEL JACIMENT	5
3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS	7
4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	12
5. METODOLOGIA	13
6. DESCRIPCIÓ DEL TREBALLS REALIZATS	14
7. CONCLUSIONS	16
8. BIBLIOGRAFIA	17

ANNEXES

1. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC	19
2. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA	22
2.1- Documentació fotogràfica	22
2.2- Documentació planimètrica	31
3. LLISTAT DE FOTOGRAFIES	33

1. INTRODUCCIÓ

Arran de les obres de canalització per tal de fer una estesa de cable per la companyia FECSA-ENDESA als carrers del Veguer, Baixada de la Llibreteria i Plaça de l'Àngel de la ciutat de Barcelona (núm. d'obra: 127303), i donat que aquest indret s'inclou en una Zona d'Interès Arqueològic i d'alt valor històric, es van trobar més que fonamentades les precisions sobre la necessitat d'intervenir-hi arqueològicament com a seguiment de la intervenció urbanística.

La realització del Projecte va ser coordinada pel Museu d'Història de la Ciutat, de l'Ajuntament de Barcelona, essent Laura Arias del Real, de l'empresa Àtics, S.L., l'encarregada de la direcció tècnica.

L'intervenció es va ampliar per la realització de dues rases més, una des de la baixada de la Llibreteria a la baixada de Santa Clara; 1-3, passant per la vorera sud del carrer Veguer; i l'altre de la baixada de la Llibreteria al carrer Jaume I; 11, que passava pel carrer Dagueria.

Aquesta actuació urbanística es va dur a terme entre els dies 17 de març i 29 d'abril de l'any 2005 .

1.1 FITXA TÉCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrers Veguer;1-3, baixada de la Llibreteria; 7-9, plaça de l'Àngel; 1-3. Baixada de Santa Clara;1-3. Carrer Jaume I; 11.
UBICACIÓ	Barri Gòtic Ciutat Vella, Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 431359 Y: 4581878 Z: 11'27 m. s. n. m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	17 de març i 29 d'abril de l'any 2005
PROMOTOR	FECSA ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Laura Arias del Real

2. SITUACIÓ DEL JACIMENT

El seguiment arqueològic que s'ha efectuat, i del qual presentem la memòria, als carrers de Veguer, baixada de la Llibreteria, plaça de l'Àngel, Baixada de Santa Clara, Dagueria i Jaume I de la Zona Vella de Barcelona, concretament al barri Gòtic, el més antic indret urbanitzat en època romana sobre el petit turó *Mons Taber*.

El terme municipal de Barcelona s'estén bàsicament sobre una superfície gairebé plana (el Pla de Barcelona). El Pla s'expandeix cap al nord-est i el sud-oest fins els límits naturals que marquen les artèries fluvials del Besòs i del Llobregat. Les coordenades entre les quals s'estén són 2^o7' a 2^o11' de longitud est de Greenwich i 41^o22' a 41^o27' de latitud nord.

La funció de capital de Barcelona ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica del Pla, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció nord - sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besòs - Congost - Ter); accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell, el primer, i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

En aquesta plana, quasi completament urbanitzada avui, es destaquen unes zones clarament distingibles:

- a) El nucli antic, que restà clos fins a la desaparició de les muralles, a mitjans del segle XIX. Proper a la mar, està dominat pel sud pel gran promontori de Montjuïc, que s'aixeca suaument sobre el Pla i cau bruscament sobre la mar, facilitant així la defensa del litoral. En aquesta zona hi podem diferenciar tres àrees:
 - un nucli central, damunt el Mont Tàber, que correspon a la primitiva ciutat romana.
 - al voltant d'aquest nucli central trobem tot un seguit de petites viles que es van formar en època medieval i que s'inclogueren dins el perímetre de les muralles aixecades els segles XIII-XIV. Algunes d'aquestes viles noves són els actuals barris coneguts amb els noms de les esglésies que els centralitzen: del Pi, de Santa Anna, de la Mercè, de Sant Pere, de Sant Cugat o de Santa Maria del Mar, també anomenat de la Ribera.

- els darrers sectors del nucli antic de la ciutat, és a dir, la Rambla i el Raval, començaren a ser urbanitzats quan quedaren inclosos dins del tercer recinte fortificat, que es bastí durant la segona meitat del segle XIV i la primera del XV.

- b) Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat, sense possibilitat d'aproximar-se a la Barcelona emmurallada per evidents raons estratègiques. No fou fins a darreries del segle XIX i principis del XX, una vegada enderrocades les muralles, que anaren essent annexionats a la ciutat.
- c) Una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del pla Cerdà), quan caigueren les muralles medievals que encotillaven el creixement urbanístic de la ciutat. L'Eixample va representar la unió entre la Barcelona vella i els municipis del Pla (que, com ja hem dit, acabarien formant part de la ciutat a partir de la fi del segle), i permeté alhora el creixement demogràfic i urbanístic modern, ultrapassat els darrers decennis per un creixement sovint caòtic i incontrolat que ha arribat, amb caràcter marcadament suburbial, als racons més extrems de la plana i ha amenaçat tota la muntanya.

La zona intervenguda es troba sobre un dels nombrosos turons que ocupen la plana, situat molt a prop d'una platja antigament coneguda com la *platja de les barques* i d'un altre turonet, el turó de les Falcies en el actual Pla de Palau on s'instal·là el primer port barceloní.

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

Notícies històriques

La zona intervinguda va formar part de la *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino*, ciutat romana fundada el segle I a. C., en època d'August .

La fundació de *Barcino* va suposar, d'una banda, una modificació en l'estructura del territori, ja que es dividí per tal d'estructurar i ordenar el camp i per facilitar, mitjançant el cadastre, la recaptació d'impostos. D'altra banda, i relacionat amb el que acabem d'esmentar, la nova fundació va significar la desaparició d'algunes *villae* republicanes tardanes i la construcció d'altres de noves a partir del segle I d. C., mentre que les que sobrevisqueren foren objecte de modificacions importants.

Dins la ciutat emmurallada es van establir els elements propis d'una ciutat romana: dos carrers principals que es creuaven en el *forum*; el *cardum maximus*, que seguiria el traçat aproximat dels actuals carrers de baixada de la Llibreteria, Llibreteria, plaça de Sant Jaume i Call, i el *decumanus maximus*, pel carrer del Bisbe, plaça de Sant Jaume, Ciutat i Regomir; temples, quedant algunes columnes d'un d'ells al interior d'un edifici del carrer Paradís; termes, com les excavades a la plaça de Sant Miquel; aqüeductes; i una muralla amb caràcter simbòlic i administratiu, l'anomenada "muralla fundacional" i, des del segle IV una altra amb funció militar que seguia.

És possible, doncs, que l'àrea propera a la ciutat de *Barcino* fos ocupada per vil·les, així com una necròpolis romana tardana que s'ha documentat àmpliament a l'entorn de la ciutat, a banda i banda de l'antiga via d'accés, la Via Augusta, que desembocava al *cardo maximus* de la ciutat pel nord-est.

En qualsevol cas, els orígens de la urbanització del voltants de la ciutat s'han de buscar en un procés marcat per l'augment de la producció agrícola, per les últimes fases de la conquesta dels comtats catalans, per l'enfortiment dels contactes amb el món occità i per l'inici de l'expansió comercial mediterrània. Tots aquests factors col·laboraren a un desenvolupament comercial i artesà que, sumat a la densificació del clos emmurallat, va provocar l'aparició de *vilanoves* al voltant de la ciutat romana a la darrerria del segle X, durant el segle XI i al llarg del segle XII.

Els nous nuclis de població nasqueren en centres d'atracció pròxims a la ciutat. Per exemple, a l'entorn del mercat que se celebrava al peu de la porta oriental de la muralla, actual plaça de l'Àngel, aparegué el *burgus* o Vilanova del Mercadal, també anomenada Bòria (segle X), sota l'aqüeducte romà en ruïnes s'originà la Vilanova dels Arcs (segle X), i a prop d'edificis religiosos nasqueren d'altres vilanoves, com la de Santa Maria de les Arenes (segle X), o bé la de Santa Maria del Pi, la de Sant Cugat o la de Sant Pere (totes elles del segle XI).

Recordem que la intervenció arqueològica de la present memòria s'ha desenvolupat en part de l'àrea que ocupaven la primitiva ciutat romana reutilitzada com a centre de poder en època visigòtica i en la porta que s'hi arribava seguint el traçat de la via *francisca* (que molt probablement es corresponia a l'antiga Via Augusta). Actualment, el recorregut de l'antiga via coincideix amb els carrers de la Bòria, dels Corders, dels Carders i del Portal Nou.

El desenvolupament de les diverses vilanoves al voltant de la ciutat va comportar la necessitat de construir un nou recinte emmurallat per a protegir-les (el primer recinte, la murada romana del segle IV, havia quedat sobrepasada pel creixement demogràfic). Així doncs, durant la segona meitat del segle XIII s'inicià la construcció de la nova muralla, els límits de la qual passaven per on actualment hi ha els següents carrers: la Rambla, la plaça de Catalunya, el carrer de Fontanella, el carrer de Trafalgar, el passeig de Lluís Companys i el passeig de Picasso. Part de la Vilanova de Sant Cugat va ser englobada pel tram construït entre 1286 i 1295, mentre que la resta i gran part de la Vilanova del Mar ho foren pel tram començat el 1358. El tancament total pel cantó marítim es portà a terme durant els segles XV i XVI.

La construcció del tram de muralla iniciat el 1358 (el tram entre el Portal Nou i el convent de Santa Clara) va suposar tallar un front d'expansió que s'havia estès cap a llevant seguint el camí del Portal Nou i el més pròxim a la costa. Possiblement aquesta va ser la causa que s'urbanitzés l'espai "residual" que quedava entre el Rec Comtal i les muralles. D'aquesta manera es degué

originar la Vilanova dels molins de la mar, a l'espai de llevant del Rec i al sud / sud-est del convent de Sant Agustí (que s'havia fundat el 1309).

Durant la segona meitat del segle XIX i els inicis del segle XX, els antics quarters de Mar i de Sant Pere foren objecte d'una sèrie de processos que en modificaren la fesomia: foren afectats per la conversió dels antics cementiris parroquials i d'altres espais en places públiques¹, així com pels processos de desamortització de la primera meitat del segle XIX, per l'enderrocament de les muralles el 1854, per l'enderrocament de la Ciutadella l'any 1869, després de la revolta de 1868, i per la política d'obrir nous carrers més amples i rectes a la ciutat antiga (carrer de la Princesa, entre 1851 i 1853, i la Via Laietana, entre 1908 i 1913).

Però la intervenció urbanística més gran fou la construcció de la Via Laietana, des de 1908, que faran desaparèixer molts edificis i carrers, canviar la forma de relacionar-se amb els altres barris i arribar a un estat molt diferent al que va tenir durant molts segles importants en la història de la ciutat. El projecte que es va dur a terme el 1908 fou un pla de reforma de la ciutat dut a terme per Àngel Josep Baixeras, dintre del pla de reforma urbanístic anomenat Cerdà- Baixeras. La idea bàsica era construir dos amples carrers anomenats: A i B per tal d'unir l'eixample amb el mar passant pel mig del Barri Gòtic, i un altre, carrer, C, d'est a oest, pel bell mig de la zona vella. Amb aquestes reformes s'aprofitaria per introduir la línia de ferrocarril soterrada (Metro). Aquest pla des de bon principi va provocar la crítica de molts sectors de la societat barcelonina de l'època ja que contemplava un enderroc sistemàtic d'edificis d'interès històric arquitectònic, edificis, gòtics i en algun cas romànics, així com la desaparició de carrers importants per la seva transcendència economico-social per la mateixa ciutat.

Els barris afectats per la futura Via Laietana eren a més a més del Gòtic, ara més obert, els barris de Sant Pere, Santa Caterina, Catedral, dels Arcs, Sant Cugat i la Ribera. Uns barris molt diferents entre ells, que ara perdien part de su identitat i estructura.

¹ Pel que fa als cementiris parroquials, el 1775 Carles III va ordenar suprimir-los a l'interior de les grans urbs i es construí el Cementiri Nou a la platja de la Mar Bella; el 1816 s'ordenà que els de dins de les ciutats fossin empedrats (FABRE i HUERTAS, 1977, pàg. 175; GARCIA i GUÀRDIA, 1986, pàg. 77-78 i 81).

L'obertura física de la Via Laietana va afectar uns tres-cents edificis i unes dues mil famílies. Degut a la seva complexitat els enderrocs es van dividir amb tres fases: la primera des de la plaça de Sant Sebastià fins la plaça del Àngel, la segona fins al carrer Sant Pere més Baix i la tercera a l'antic carrer de Bilbao.

Tunels del futur metro, Via Laietana. (Museu d'Història de la Ciutat)

El procés d'enderroc es va realitzar entre el anys 1908 i 1913. Aquest fet va fer desaparèixer total o parcialment molts carrers: carrer de Mallà, carrer de la Volta de la Glòria, carrer de l'Arc de les Fileteres, carrer de Fenosa, plaça de l'Oli, carrer de la Riera de St. Joan, carrer de Tarongeta, carrer dels Abaixadors, carrer Manresa, etc...

Un cop enderrocat hi ha una sèrie de concessions i compres de parcel·les que ens donen un cop edificades la visió que tenim avui de la Via Laietana

L'any 1930 al carrer Veguer va ser traslladat un palau gòtic dels segles XIV-XV des del carrer dels Mercaders, la Casa Padellàs, que avui forma part del conjunt del Museu d'Història de la Ciutat.

Intervencions anteriors

L'excavació més gran i, possiblement la més important tant per dimensions com per la seva riquesa és el conjunt arqueològic del Museu d'Història de la Ciutat, ocupa edificis i subsòl als voltants de la plaça del Rei. Aquí es van musealitzar restes d'una bugaderia i tintoreria romana del segle II; un conjunt industrial d'una factoria de salaó i *garum* del segle III; part de la necròpolis visigòtica del grup episcopal dels segles IV-VII; el Palau Comtal del segle IX; el Palau Reial Major que formen el Saló del Tinell i la capella de Santa Àgata del segle XIV; el Palau del Lloctinent del segle XVIII i recentment restaurat per ubicar l'Arxiu de la Corona d'Aragó; i la ja mencionada Casa Padellàs.

Altres intervencions properes foren a la plaça de Sant Miquel, antic carrer de l'Ensenyança, on es van documentar importants restes de termes romanes dels segles IV-V. Al carrer Sant Honorat els anys 2002 i 2003, F.Florensa va excavar un solar que havia estat urbanitzat des de l'època fundacional de Barcino, però de gran interès foren les troballes medievals, sitges bastides amb carreus que possiblement foren propietat de la comunitat jueva del Call. Uns altres elements d'època romana molt propers a la zona de la intervenció són el Temple d'August, al carrer Paradís i la muralla del segle IV, visible als carrers Sotstinent Navarro, Tapineria i la plaça Ramon Berenguer.

L'arqueòloga Eva Orri va realitzar el seguiment d'unes rases als carrers Llibreteria i baixada de la Llibreteria l'any 2003 sense poder documentar cap estructura o estrat d'interès arqueològic per estar el subsòl molt afectat per serveis moderns.

4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Arrel de les obres efectuades per l'empresa ESPELSA, per tal de fer una estesa elèctrica als carrers del Veguer, Baixada de la Llibreteria i Plaça de l'Àngel de la ciutat de Barcelona, es va creure necessari fer un seguiment arqueològic amb l'objectiu de documentar les possibles restes arqueològiques que es poguessin conservar. Així doncs, l'objectiu principal de l'actuació consistia en identificar qualsevol vestigi arqueològic existent a l'indret on s'havia de dur a terme l'actuació ja que:

1. Es troba dins el nucli de la ciutat romana i medieval, a tocar de la muralla d'època romana.
2. És a escassos metres de la plaça del Rei i del conjunt monumental que es conserva al subsòl.

5. METODOLOGIA

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic; compost per la planimetria, amb plantes i seccions que ens donen, respectivament, una visió diacrònica i una sincrònica de les troballes; la documentació fotogràfica dels treballs realitzats i la recollida de material arqueològic deixant constància del seu lloc de procedència mitjançant el codi del jaciment –amb l'any- i la unitat estratigràfica a què pertany el material. A continuació, les peces preferents es dibuixen i reben un número perquè quedin individualitzades.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

6. Descripció dels treballs realitzats

El seguiment arqueològic es va efectuar entre els dies 17 de març i 29 d'abril de l'any 2005 .

En concret, es va efectuar el seguiment de tres trams de la mateixa obra: el primer, de 65 metres, entre la plaça de l'Àngel núm. 1-3 i el carrer Veguer 1-3; passant per Tapineria i baixada de la Llibreteria; el segon de 73 metres de llargària, des de baixada de la Llibreteria 5 a la baixada de Santa Clara pel carrer del Veguer; i el tercer de baixada de la Llibreteria, 2 a Jaume I, 11 passant pel carrer de la Dagueria i amb 32 metres.

El procés de treball fou el següent: l'extracció del paviment i de la seva preparació de formigó (en cas d'existir-ne) es va portar a terme mitjançant l'ús de martell compressor, mentre que el buidatge de la rasa fins a la profunditat desitjada es va fer de manera manual.

Per raons de claredat en la documentació, es va considerar oportú dividir la zona intervinguda en rases diferents, per tractar-se de tres trams diferents. D'aquesta manera, la rasa de la Plaça de l'Àngel al carrer Veguer va ser anomenat la Rasa 1, la de baixada de la Llibreteria a baixada de Santa Clara és la Rasa 2, i la de baixada de la Llibreteria al carrer Jaume I serà la Rasa 3,

Pel que fa a les unitats estratigràfiques aparegudes durant el procés d'excavació, se les va numerar de manera correlativa utilitzant el número identificatiu de la rasa com centena. Així, per exemple, a partir del núm. 100 en el cas de la Rasa 1.

Tot seguit, passarem a anar descrivint l'estratigrafia de cadascuna de les rases.

Rasa 1 (de plaça de l'Àngel a Veguer)

La Rasa 1, de 65 metres de llargària, de 0'40 metres d'amplada i 0'70 metres de fondària va presentar únicament estratigrafia d'època

contemporània: la U.E.100, el nivell d'ús, paviment de pedres i llur preparació de formigó, i la U.E.101, nivell d'aportació dels diferents serveis

La Rasa 2, era de 73 metres de llarg, estaven projectats 0'70 metres de fondària, però només es van assolir 0'60, ja que el col.lector estava molt elevat, a la cota 10'67 m.s.n.m.. Els estrats documentats foren dos, la U.E. 200, el nivell d'ús, i la U.E. 201, el nivell d'aportació dels serveis moderns.

La Rasa 3, de 32 metres de llargària, va des de la baixada de la Llibreteria al carrer Jaume I, passant per Dagueria i tampoc va donar cap estrat o estructura arqueològica, presentava la mateixa estratigrafia, el nivell d'ús, el paviment de lloses de pedra i formigó, (U.E.300), i el sediment de sauló aportat pels serveis moderns, (U.E. 301).

7. CONCLUSIONS

Arran de les obres d'ampliació i reforçament de la xarxa elèctrica a la plaça de l'Àngel núm. 1-3 i els carrers Tapineria, baixada de la Llibreteria, Veguer, baixada de Santa Clara, Jaume I i Dagueria realitzades per FECSA-ENDESA amb la participació de ESPELSA, es va fer una rasa entre 17 de març i 29 d'abril de l'any 2005 .

Les tres rases, amb una llargària total de 170 metres, una amplada de 40 cm. i una fondària de 0'60 o 0'70 metres, es va començar per la plaça de l'Àngel, va pujar per la baixada de la Llibreteria, continuant per Veguer fins baixada de Santa Clara 1-3 i va continuar una altra branca de la rasa pel carrer Dagueria ins el número 11 del carrer Jaume I. La rasa ha pogut arribar als 70 cm. de profunditat projectats en gairebé tota la seva longitud, menys on l'altura dels serveis ho impedia, que només arribaria a 0'60 metres de fondària.

L'actual intervenció estava dirigida a l'avaluació arqueològica del terreny, però els nombrosos serveis trobats i la poca profunditat assolida van donar un resultat negatiu en quant a estructures, material i estrats documentats.

Així doncs, caldrà esperar futures intervencions que aportin noves dades per poder avançar en la història d'aquest barri i de la ciutat.

8. BIBLIOGRAFIA

ALBERCH I FUGUERAS i altres. *Els barris de Barcelona. Vol I. Ciutat vella i l'Eixample*. Enciclopèdia Catalana . Barcelona 1999.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *BCNPIC: Punt d'informació cartogràfica de Barcelona*. <<http://www.bcn.es/cgi-bin/pt.pl?url=/guia/bcnpicc.html>>

ASENSI, J.M. i SAURA, C. *Descobrir el medi urbà, Vol. 3: Itinerari del port, Ribera i Barceloneta*. Ed. Ajuntament de Barcelona àrea de Sanitat, Salut Pública i Medi Ambient. Barcelona. 1985.

CARANDINI, Andrea: *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica. Barcelona, 1997.

CIRICI, A.: *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona, 1971.

DDAA.: Gran geografia comarcal de Catalunya. Introducció. Barcelona, Baix Llobregat. *Enciclopèdia Catalana* . Barcelona, 1982.

DDAA.: La ciutat consolidada (segles XIV-XV). *Història de Barcelona*. Vol III. Barcelona, 1992.

DE PALOL I SALELLAS,P. , PLADEVALL I FONT, A. I altres. *Catalunya Romànica, Del Romà al Romànic.Història Art i Cultura de la Tarraconense Mediterrènia entre els segles IV i X*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1999.

DURAN I SANPERE, A.: *Barcelona i la seva història*. Vol I. Barcelona, 1972.

ESPINÀS,J.M^a. *Alguns carrers antics de Barcelona*. Col. A. Duràn i Santpere. Ajuntament de Barcelona. Barcelona. 1978.

FABRE, J., HUERTAS, J.: *Tots els barris de Barcelona. l'Eixample i la Barcelona Vella*. Volum V. Edicions 62. Barcelona, 1977.

GARCIA i ESPUCHE, A., GUÀRDIA i BASSOLS, M.: *Espai i Societat a la Barcelona pre-industrial*. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1986.

GARCIA PETIT, LI., MIRET i MESTRE, J., MIRÓ i ALAIX, M.T., RIBÉ i MONGE, G.: *Diccionari d'arqueologia*. Ed. Termcat. Barcelona, 2002.

HERNÁNDEZ I CARDONA, F.X. *Barcelona, Història d'una ciutat*. Ed. Llibres de l'índex. Barcelona, 1995.

HARRIS, E.C.: *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial crítica. Barcelona, 1979.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES. Diccionari visual de la construcció [En línia]. 2003. <http://www.gencat.net/ptop/documentacio/llengua/dicvisualc.htm>

GRANADOS, Oriol: "*Estructura urbana de la ciutat romana*". *Història de Barcelona. Volum 1. La ciutat antiga*. Dirigit per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana i Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1991.

HERNÁNDEZ I CARDONA, F.X. *Barcelona, Historia d'una ciutat*. Ed. Llires de l'Index, S.L. Barcelona, 1992.

HURTADO, Víctor; MESTRE, Jesús; i MISERACHS, Toni: *Atlas d'història de Catalunya*. Edicions 62. Barcelona, 1995.

PALET MARTINEZ, J.M. *Estudi territorial del Pla de Barcelona. Estructuració i evolució del territori entre l'època iberoromana i altmedieval segles II-I AC – X-XI.DC*. Estudis i Memòries d'Arqueologia de Barcelona. Centre d'Arqueologia de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1994.

PORTABELLA, J. *Diccionari nomenclàtor de les vies públiques de Barcelona*. Ed. Ajuntament de Barcelona, 1996.

TARRADELL, Miquel; FELIU, Gaspar i altres. *Evolució urbana de Catalunya*. Ed. La Magrama, Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, 1984.

ANNEXES

1. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :100
Sector: Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 1		Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'ús			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per rajoles de pedra de 40X50 cm.,i de 10 X 20 cm. a la baixada de la Llibreteria, i la capa de preparació de formigó per sota d'aquest amb una potència total de 30 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	200 i 300	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	101	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 101
Sector: : Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 1		Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Rebliment compost per sauló barrejat amb sediment de color marró clar i textura molt solta amb presència de material constructiu contemporani. Presenta una potència màxima de fins 40 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	201 i 301	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	100
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 200
Sector: : Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 2		Fase:	Cronologia: S.XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'ús			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per rajoles de pedra de 40X50 cm i la capa de preparació de formigó per sota d'aquest amb una potència total de 30 cm. Aquest paviment cobreix els tres carrers.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	100 i 300	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	201	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :201
Sector: : Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 2		Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Rebliment compost per sauló barrejat amb sediment de color marró clar i textura molt solta amb presència de material constructiu contemporani. Presenta una potència màxima de fins 30 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	101 i 301	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	200
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 300	
Sector: : Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 2		Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'ús			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per rajoles de pedra de 40X50 cm i la capa de preparació de formigó per sota d'aquest amb una potència total de 30 cm. Aquest paviment cobreix els tres carrers.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	100 i 200	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	301	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 301	
Sector: : Veguer.1-3,baix. Llibreteria.7-9,pl.de l'Àngel.1-3. Rasa 3		Fase:	Cronologia: s. XX-XXI.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Rebliment compost per sauló barrejat amb sediment de color marró clar i textura molt solta amb presència de material constructiu contemporani i diferents serveis. Presenta una potència màxima de fins 40 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	101 i 201	Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	300
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

2. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

2.1 DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.

Foto 1: Vista general del carrer Veguer. Rasa 2.

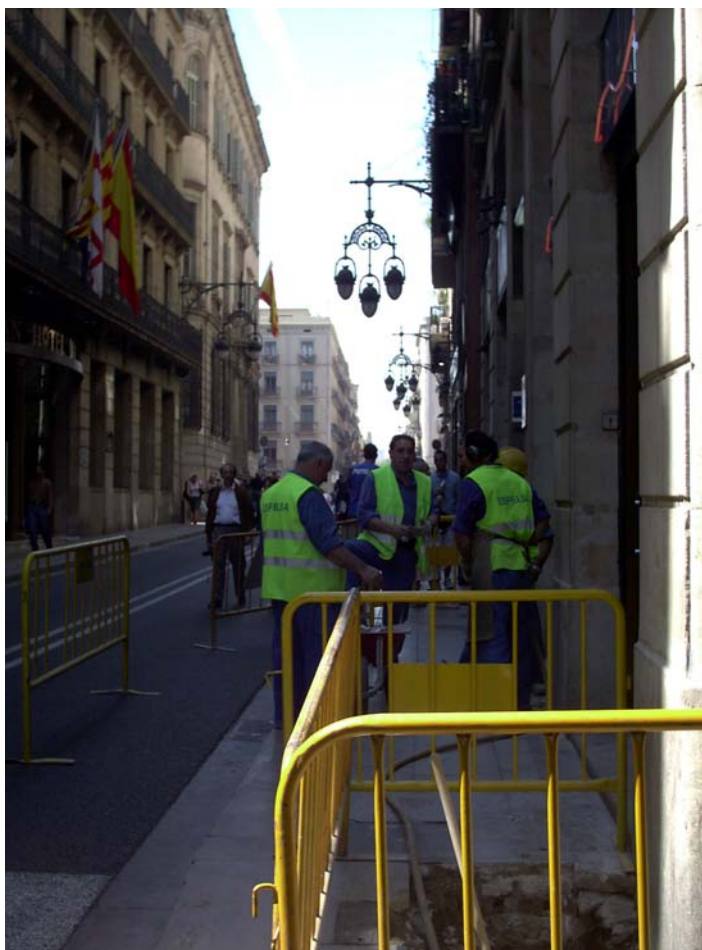

Foto 2: Rasa 3. Carrer Dagueria.

Foto 3: Rasa 1, plaça de l'Àngel.

Foto 4: Rasa 3, carrer Dagueria.

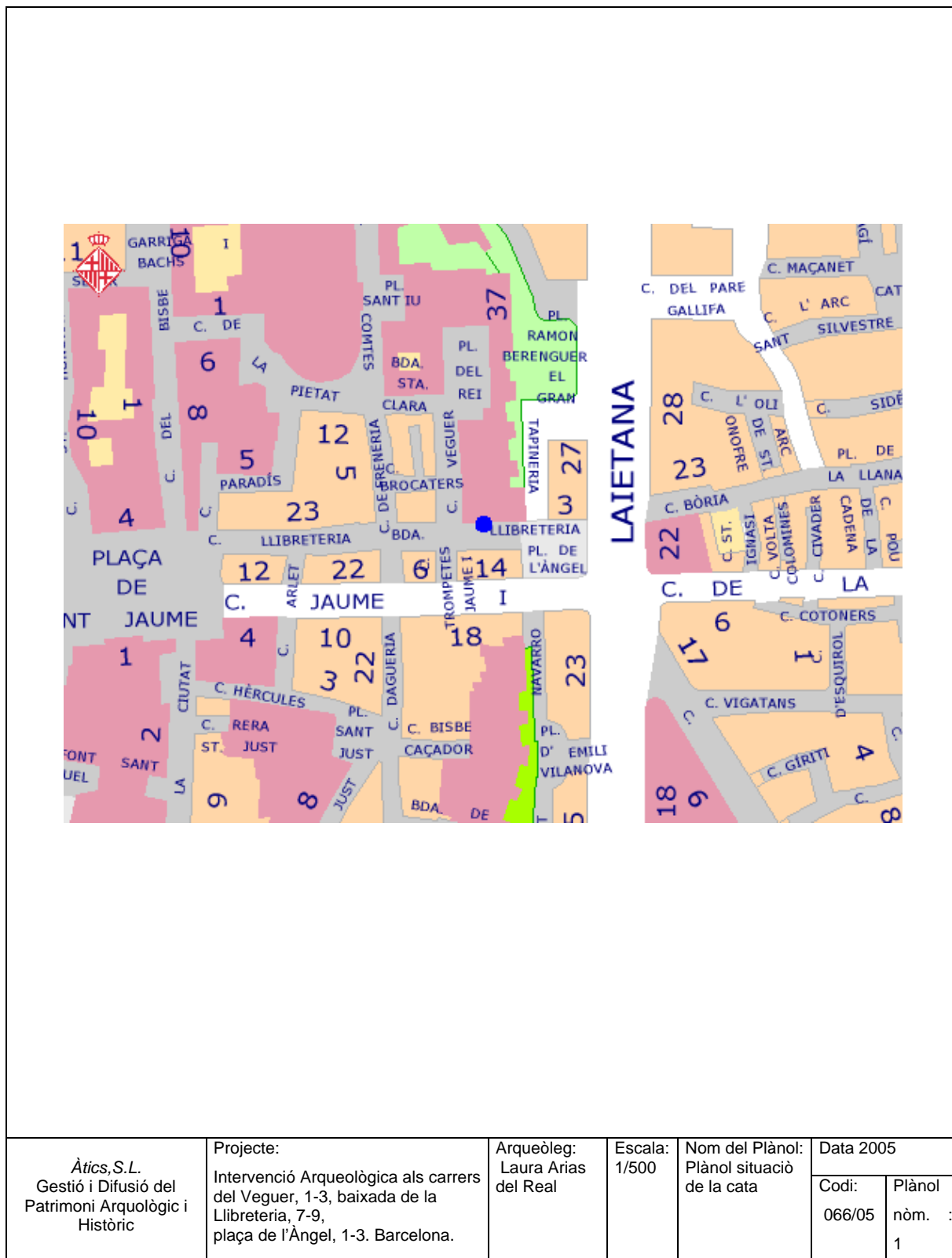

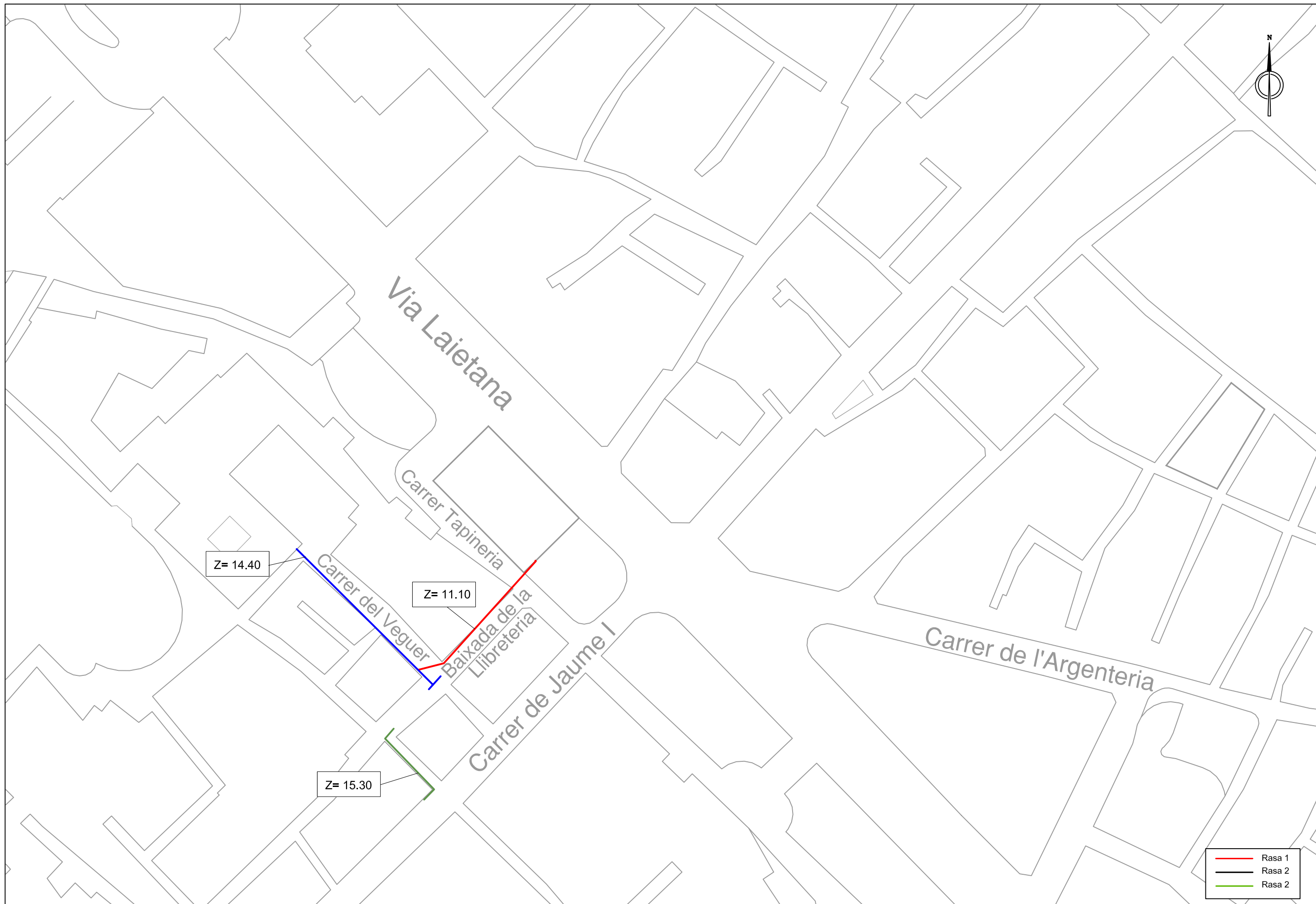
Foto 5: Rasa 3 carrer Jaume I.

Foto 6: Rasa 2, carrer Veguer.

2.2 DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

— Rasa 1
— Rasa 2
— Rasa 2